

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **S. S.**, zast. JUDr. Denisé Mitrovičem, advokátem, se sídlem Mírové náměstí 274, Týniště nad Orlicí, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 6. 2019, č. j. OAM-356/ZA-ZA11-ZA17-2018, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. 4. 2020, č. j. 32 Az 12/2019 - 37,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. 4. 2020, č. j. 32 Az 12/2019 - 37, **se zrušuje**.
- II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 7. 6. 2019, č. j. OAM-356/ZA-ZA11-ZA17-2018, **se zrušuje** a věc se **vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. V řízení o kasační stížnosti a o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 7. 6. 2019, č. j. OAM-356/ZA-ZA11-ZA17-2018, je žalovaný **povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 8.228 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta JUDr. Denise Mitroviče.

Odůvodnění:

I. Shrnutí předcházejícího řízení

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 7. 6. 2019, č. j. OAM-356/ZA-ZA11-ZA17-2018, neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 29. 4. 2020, č. j. 32 Az 12/2019 - 37, zamítl žalobu proti tomuto rozhodnutí žalovaného. Dospěl sice k závěru, že se žalobce zřejmě znal s regionálními představiteli opoziční strany HDP (Lidová demokratická strana) a že pro ně příležitostně vykonával funkci ochranky a řidiče, to však ještě samo o sobě není důkazem o tom, že by aktivně vykonával politickou činnost. O azylově relevantním pronásledování se nedá hovořit ani v případě jeho jediného údajného setkání s tajnou policií v kavárně a navíc tato historka působí značně nevěrohodně. Ani účast žalobce na protestu proti výstavbě tábora pro syrské uprchlíky (ač žalobce setrvale uváděl, že se jednalo o tábor pro příslušníky Islámského státu), který policie rozehnala slzným plynem, nelze kvalifikovat jako cílené a adresné pronásledování žalobce v zemi původu. Přestože žalobce opakovaně tvrdil, že je pronásledován tajnou policií, legálně vycestoval z vlasti letecky s vlastním cestovním pasem a bez jakýchkoli potíží. Pokud by o jeho osobu měly turecké státní orgány zájem, jak se snaží žalobce navodit (měl na něho být vydán zatykač či vyhlášeno policejní pátrání), byl by na letišti zcela jistě zadržen.

[3] Podle krajského soudu rovněž nejsou důvodné žalobcovy obavy z pronásledování z důvodu jeho kurdské národnosti či alevitského vyznání. Přestože žalobce mluvil o své nedůvěře v turecké zdravotnictví, nikdy se nezmínil o tom, že by mu z důvodu jeho národnosti či vyznání byla lékařská péče odepřena. Ze správního spisu přitom vyplývá, že právně není Kurdům bráněno ve společenské integraci a individuální seberealizaci, což potvrzuje jejich pronikání do politických, podnikatelských a společenských elit tureckého národa. Lokálnímu konfliktu skrze tuto etnicitu v některé části Turecka pak lze předejít přestěhováním se do jiné části země.

[4] Podklady o zemi původu, z nichž žalovaný vycházel, považoval krajský soud za dostatečně objektivní, vyvážené, pocházející z více nezávislých informačních zdrojů a rovněž přiměřeně aktuální (převážně z roku 2018). Použité informace ve svém souhrnu poskytují ucelený náhled na situaci v Turecku, obsahují i negativní hodnocení a jevy v turecké společnosti, a žalovaný tak z nich mohl vycházet i při posouzení individuální situace žalobce.

[5] Krajský soud neshledal ani důvody pro udělení doplňkové ochrany žalobci. Jemu v Turecku nehrozí trest smrti, mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání, ani jiná vážná újma. Žalobce vyjma jediného setkání v kavárně s údajnou tajnou policií, která ho měla přesvědčovat ke spolupráci, neměl v zemi původu žádné potíže se státními orgány, policií nebo soudy. Nikdy nebyl zadržen, několikrát bez potíží vycestoval do Ázerbájdžánu a vrátil se zpět, rovněž zcela bez potíží a bez zájmu státních orgánů o jeho osobu vlast opustil. Ani z žalobcova obecného tvrzení, že Kurdové a alevité nemají v Turecku žádná práva, nelze dovodit, že by právě jemu hrozila v zemi původu azylově relevantní újma. V Turecku přitom neprobíhá ozbrojený konflikt, jehož důsledky by bylo možné ve vztahu k žalobci pokládat za vážnou újmu.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[6] Proti tomuto rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) včasnou blanketní kasační stížnost z důvodů uvedených v ustanoveních § 103 odst. 1 písm. a, b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

pokračování

[7] V doplnění kasační stížnosti učiněném na výzvu soudu ve stanovené měsíční lhůtě stěžovatel namítl, že krajský soud v rozporu se zákonem zamítl jeho důkazní návrhy, respektive mu neumožnil takové důkazy označit, ani jej nepoučil o tom, že by je označit měl. Krajský soud totiž zpochybnil tvrzení stěžovatele, že byl perzekvován za prosazování svých politických názorů, ale neumožnil mu předložení důkazů na podporu těchto tvrzení.

[8] Dále stěžovatel namítl, že správní orgán neshromáždil objektivní důkazy prokazující skutečný stav v Turecku. Dokumenty, které žalovaný použil jako zdroj informací, jsou vzhledem k překotně se měnící situaci v Turecku zastaralé. Uvedené podklady zejména neodrážejí situaci kurdské menšiny v Turecku v souvislosti s válkou v sousední Sýrii, do níž turecká armáda aktivně vstoupila právě za účelem potlačení tamního kurdského obyvatelstva, a zejména pak k situaci po pokusu o státní převrat v Turecku. Právě Kurdové jsou totiž vládnoucím režimem považováni za separatisty podílející se na přípravě převratu, a jsou z tohoto důvodu významně perzekvováni.

[9] Stěžovatel byl v Turecku podle další námitky pronásledován za uplatňování svých politických práv. Toto tvrzení opírá o své členství ve straně HDP a účast na násilně rozehnaných politických shromážděních. Jeho strach z pronásledování a hrozícího špatného zacházení pak vychází ze skutečnosti, že byl opakovaně kontaktován tajnou policií a bylo mu policistou vyhrožováno na sociálních sítích, a to vše v souvislosti s jeho angažováním se na akcích HDP. Stěžovatel rovněž poukázal na to, že účinná vnitrostátní ochrana před pronásledováním ze strany státních institucí u něj nepřichází v úvahu, a to ani v jiné části země původu.

[10] S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatel navrhl zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení.

[11] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Žádostí stěžovatele i jeho námitkami se důkladně zabýval, přičemž trvá na správnosti jím vydaného rozhodnutí. Z těchto důvodů žalovaný navrhl odmítnutí kasační stížnosti, případně její zamítnutí.

III. Posouzení kasační stížnosti

[12] Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s., zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje typický neurčitý právní pojem. Podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaného pod č. 933/2006 Sb. NSS, kasační stížnost přesahuje vlastní zájmy stěžovatele v následujících typových případech:

- kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu;
- kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně;

- kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon, kdy Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky řešené dosud správními soudy jednotně;
- kasační stížnost je dále přijatelná, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O zásadní pochybení se v konkrétním případě může jednat tehdy, pokud krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu; popřípadě krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

[13] Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost je přijatelná, neboť krajský soud se dopustil zásadního pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. V dané věci totiž bylo z níže uvedených důvodů řízení před správním orgánem zatíženo vadami, k nimž krajský soud nepřihlédl, v důsledku čehož nemohl náležitě posoudit splnění podmínek pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany stěžovateli.

[14] Za této situace se Nejvyšší správní soud zabýval důvodností kasační stížnosti a napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. přezkoumal v rozsahu a z hlediska důvodů, které v ní byly uplatněny. Přitom neshledal vady uvedené v § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Stěžovatel v kasační stížnosti označil důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[15] Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.*

[16] Podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.*

[17] Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.*

[18] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou, podle níž stěžovateli v rozporu se zákonem nebylo umožněno navrhopat důkazy ke svým tvrzením. Podle jeho názoru jej totiž krajský soud byl povinen podle § 118a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), vyzvat k doplnění důkazů k prokázání jeho žalobních tvrzení. S touto námitkou se Nejvyšší správní soud neztotožnil.

[19] Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že ve správním soudnictví se poučovací povinnost neuplatní ve stejném rozsahu jako v občanskoprávních sporech. V rozsudku ze dne 8. 6. 2016, č. j. 5 As 140/2015 - 41, Nejvyšší správní soud uvedl, že

pokračování

„krajský soud nebyl povinen stěžovateli před rozhodnutím ve věci poskytovat poučení, že jeho tvrzení dosud prokázána nebyla a vyzývat jej k doplnění důkazních návrhů. V této souvislosti v úvahu přicházející § 118a o. s. ř., týkající se poučovací povinnosti soudu, nelze v řízení před správními soudy aplikovat, neboť účastníci tohoto řízení i soudy samotné jsou oproti civilnímu řízení při jednání v odlišné situaci. Účastníkům řízení jsou v okamžiku, kdy je žaloba proti rozhodnutí správního orgánu přípustná, známy právní názory správních orgánů. Po podání žaloby jsou pak před jejím projednáním účastníkům k dispozici závěry správních orgánů podložené správním spisem, názory účastníků správního řízení a názor žalobce. Vzhledem k uvedené rozdílné pozici při jednání, dispoziční zásadě a zásadě koncentrace řízení, již tedy není nutné jednání před správními soudy formalisticky procesně svazovat tak, jak činí § 118a o. s. ř. Navíc s ohledem na eventuality možného rozhodnutí bez nařízení jednání (§ 51 s. ř. s.) není možné, aby byl soud svázán procesními povinnostmi, které zakládá § 118a o. s. ř., neboť by je soud v tomto případě nemohl dodržet. Správním soudům tak na rozdíl od soudů rozhodujících v civilním nalézacím řízení v prvním stupni z § 118a o. s. ř. nevyplývají žádné procesní povinnosti, jejichž porušení by mělo vliv na zákonnost rozhodnutí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2012, č. j. 1 Afs 23/2012 - 102).“

[20] Stěžovatel navíc v projednávané věci nereagoval na výzvu krajského soudu k vyjádření, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez jednání. Tím se v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. vzdal práva na konání jednání a s ním souvisejícího práva navrhopat při jednání další důkazy k prokázání svých tvrzení. Postupu krajského soudu, který za takovéto situace stěžovatele nevyzýval k doplnění důkazních návrhů, tak s ohledem na citovanou judikaturu nelze nic vytknout.

[21] Řízení před krajským soudem tedy nebylo zatíženo vadou, která by mohla mít za následek nezákonnost napadeného rozsudku, a proto důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. nebyl naplněn.

[22] Nejvyšší správní soud se dále zabýval námitkou, podle níž žalovaný vycházel z neaktuálních informací o zemi původu. Stěžovatel tvrdil, že většina zpráv, z nichž žalovaný vycházel, byla v době rozhodování již více než rok stará. Některé z nich přitom pojednávaly ještě o době před neúspěšným pokusem o státní převrat. Právě po pokusu o převrat přitom situace v zemi doznala zásadních změn, které situaci dosud ovlivňují.

[23] Ze správního spisu vyplývá, že stěžovatel byl jako žadatel o azyl v rámci dublinského systému předán do České republiky z Německa dne 24. 4. 2018. V rámci správního řízení byl stěžovatel opakovaně vyslechnut a opakovaně využil svého práva vyjádřit se ke shromážděným podkladům a navrhopat doplnění dokazování. Rozhodnutí žalovaného bylo vydáno dne 7. 6. 2019. Zprávy o zemi původu, z nichž žalovaný vycházel, pocházely z období srpna 2018 až ledna 2019.

[24] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud námitce stěžovatele nepřisvědčil. Zprávy, které si žalovaný obstaral, byly totiž v době vydání jeho rozhodnutí staré nanejvýš několik měsíců, tedy byly stále aktuální.

[25] Nejvyšší správní soud však sdílí nejistotu stěžovatele o relevantnosti a vyváženosti použitých zpráv. Tyto pochybnosti vzbuzují již samotné zdroje informací, na jejichž základě žalovaný posuzoval lidskoprávní, politickou a bezpečnostní situaci v Turecku, neboť pocházejí výlučně od státních institucí zodpovědných za rozhodování o azylu,

konkrétně od žalovaného, Ministerstva vnitra Spojeného království a švédské Agentury pro migraci. Žalovaný při posuzování situace v zemi původu tak nepoužil žádnou ze zpráv vydávaných renomovanými nadnárodními neziskovými organizacemi, jako např. Amnesty International či Freedom House, a to přesto, že v obdobných věcech je standardně využívá.

[26] Tyto pochybnosti jsou o to závažnější, že situace v Turecku byla v době rozhodování žalovaného relativně nová, nejasná a potenciálně nestabilní, o čemž svědčí i zprávy, z nichž žalovaný vycházel. V takové situaci proto bylo na místě, aby žalovaný věnoval zjišťování a vyhodnocování informací o zemi původu zvýšené úsilí a obstaral si maximální množství relevantních zpráv. Informace od nezávislých neziskových organizací zaměřujících se především na dodržování lidských práv jsou nepochybně významným zdrojem. Zásadní význam těchto zpráv pro posuzování situace v zemích původu uznává i Evropský soud pro lidská práva (srov. např. rozsudek velkého senátu ze dne 17. 7. 2008 ve věci *NA. proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku*, číslo 25904/07, odstavce 120 až 122).

[27] Nejvyšší správní soud v této souvislosti nemůže souhlasit se závěrem krajského soudu, podle něhož je dostatečné, že „*ač zprávy jmenovaných mezinárodních organizací nejsou jako samostatné zprávy součástí spisu, byly částečně použity jako zdroje informací a některých zpráv výše citovaných, z nichž žalovaný čerpal.*“ Krajskému soudu je sice třeba dát za pravdu v tom, že dvě ze tří zpráv žalovaného na některých místech citují zprávy Amnesty International či Freedom House, nicméně je tomu tak jen v malém rozsahu. Takovéto použití informací ze zpráv uvedených neziskových organizací tedy nelze považovat za plnohodnotné. Zprávy žalovaného, v nichž jsou citovány, jsou totiž jen velmi stručným kompilátem z mnoha různých zdrojů. Již s ohledem na jejich rozsah a množství použitých zdrojů je nereálné, aby se ve zprávách žalovaného dostatečně promítla zjištění a hodnocení obsažená v mnohem podrobnějších zprávách neziskových organizací. Totéž platí i pro použité zprávy zahraničních státních institucí. I Ústavní soud přitom např. v nálezu ze dne 2. 4. 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19, uvedl, že by bylo vhodnější, kdyby státní orgány vycházely z plného znění zpráv neziskových organizací, a nikoli jen z jejich shrnutí.

[28] I kdyby však zjištění uvedených neziskových organizací byla v relevantním rozsahu převzata do zpráv státních institucí, nemohl by Nejvyšší správní soud takový postup považovat za zcela vhodný. Při citování či kompilaci informací totiž vždy existuje velmi reálné riziko posunutí významu některých slov, vytržení z kontextu, upřednostnění či upozadění některých názorů či zjištění, apod. Těmto negativním jevům se přitom nelze vyhnout ani při těch nejlepších úmyslech zpracovatele kompilátu. Pro naplnění zásady řádného zjištění skutkového stavu tak bude zpravidla vhodnější vycházet přímo ze zpráv neziskových organizací, a nikoliv se spokojit jen s jejich strohými citacemi obsaženými ve zprávách státních institucí.

[29] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že v projednávané věci si správní orgán neobstaral dostatečné podkladové materiály k řádnému posouzení situace v zemi původu stěžovatele.

[30] Vzhledem ke zjištěné nedostatečnosti podkladových materiálů se Nejvyšší správní soud mohl jen v omezené míře zabývat námitkami jejich nesprávného hodnocení a nesprávného posouzení podmínek pro udělení mezinárodní ochrany stěžovateli. K těmto

pokračování

námítkám se proto Nejvyšší správní soud v následující části rozsudku vyjádřil jen v míře, jakou mu výše uvedená pochybení umožňovala.

[31] Ze správního spisu vyplývá, že stěžovatel v rámci azylového řízení uvedl, že je kurdské národnosti a vyznává alevitskou větev islámu. Od roku 2015 je členem organizace IHD (sdružení pro lidská práva), která je napojena na opoziční politickou stranu HDP, jíž je rovněž členem. Uvedl, že pro organizaci IHD roznášel brožurky a letáčky. Rovněž se stýkal se členy politické strany HDP, kteří potom byli zatčeni, účastnil se politických mítinků a protestů, z nichž některé byly násilně rozeznány, a dělal ochranku regionálním představitelům strany HDP. Z těchto důvodů se o něj měla zajímat tajná policie. Dva její příslušníci si jej údajně pozvali do kavárny, kde mu nabídli tajnou spolupráci. Chtěli po něm informace o jeho dvou uvězněných přátelích. Jedním z nich byl místní předseda strany HDP Erhan Yapici, který jezdil přednášet i do stěžovatelovy vesnice a stěžovatel mu dělal osobního řidiče. Tajní policisté se zajímali o to, proč se s ním žalobce stýkal a o čem se bavili. Vlast opustil v dubnu 2017 letecky z Istanbulu do České republiky (měl české schengenské vízum). V průběhu řízení stěžovatel předložil fotografie, jimiž prokazoval svoji známost s představiteli strany HDP i účast na politickém životě. Rovněž předložil dopis od starosty obce, z nějž vyplývá, že po stěžovateli bylo dne 20. 4. 2017 vyhlášeno pátrání. Dále uvedl, že v době předcházející jeho odjezdu ze země mu policisté oblečení v civilu každý den vyhrožovali. Nyní mu vyhrožují přes sociální média.

[32] Žalovaný ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že stěžovatel ve vlasti nevyvíjel žádnou politickou činnost, za niž by byl azylově relevantním způsobem pronásledován. Rovněž u něj není dána opodstatněná obava, že by z politických, etnických či náboženských důvodů byl pronásledován po svém návratu do vlasti. Tyto závěry v napadeném rozsudku potvrdil i krajský soud. Nejvyšší správní soud však s ohledem na odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí a obsah správního spisu považuje uvedené závěry za nedostatečné. Kromě toho, že vycházejí z nedostatečně relevantních zpráv o zemi původu, se totiž zčásti opírají o zavádějící argumentaci.

[33] Předně považuje Nejvyšší správní soud za nutné odmítnout způsob, jakým žalovaný i krajský soud nepřijatelně bagatelizují a zpochybňují stěžovatelovy obavy z pronásledování z politických důvodů. Žalovaný sice nezpochybňuje skutečnost, že se stěžovatel znal s vysokými představiteli strany HDP, dělal jim ochranku a účastnil se politických shromáždění, avšak tyto skutečnosti nepovažuje za azylově významné mimo jiné proto, že stěžovatel se na politickém životě nepodílel stejnou měrou jako tito jeho známí.

[34] Obdobným způsobem žalovaný marginalizuje i setkání stěžovatele s tajnou policií, když jej označuje za pouhé „posezení v kavárně“ se dvěma muži, kteří po něm žádali informace o jeho známých opozičních politicích. Věrohodnost tvrzení stěžovatele o setkání s tajnou policií se žalovaný snaží zpochybnit argumentací, že není příliš uvěřitelné, aby se příslušníci tajné policie stěžovateli odmaskovali, tedy se mu představili jako příslušníci tajné policie. Nejvyšší správní soud však toto tvrzení stěžovatele za nikterak nevěrohodné nepovažuje. Naopak, takový postup je za popsanych okolností zcela pochopitelný. Právě odhalením své identity totiž příslušníci tajné policie mohli na stěžovatele vyvíjet nátlak s cílem přinejmenším získat od něj důležité informace, případně jej získat pro spolupráci. Krajský soud k setkání s tajnou policií přitom pouze lakonicky uvedl, že „uvedená historka působí navíc značně nevěrohodně“. Takové odůvodnění

rozhodně nelze považovat za dostatečné s ohledem na rozsah žalobních námitek, jimiž stěžovatel napadal závěry žalovaného.

[35] I ve svých dalších snahách o vykreslení stěžovatele jako nevěrohodného žalovaný volil takovou interpretaci skutkových zjištění, která je pro stěžovatele nejméně příznivá, což následně aproboval i krajský soud. Žalovaný například přičítá stěžovateli k tíži, že před svým odletem do České republiky byl několikrát v Ázerbájdžánu, aby si vyzkoušel cestovní pas. Ze skutečnosti, že stěžovatel nebyl při odletu ze země zadržen, pak žalovaný dovozuje, že o něj státní moc neměla zájem. Při těchto závěrech však žalovaný přehlíží skutečnost, že stěžovatel si podle svého tvrzení za nemalé peníze najal zprostředkovatele, který mu zajistil pas i schengenské vízum, zajistil mu bezproblémový průchod letištní kontrolou a po příletu si od něj poskytnutý pas vyžádal zpět. Z výše uvedených skutečností přitom plyne přinejmenším stejně přesvědčivé vysvětlení, jako to, které zastává žalovaný, tedy že stěžovatel nebyl na letišti zadržen jen proto, že cestoval s falešným pasem, případně že letištní kontrolu absolvoval u prověřeného pracovníka letiště. Toto vysvětlení přitom podporují jak skutečnost, že stěžovatel neměl při podání žádosti o azyl již k dispozici cestovní pas, tak skutečnost, že přibližně v době jeho odletu ze země po něm bylo vyhlášeno pátrání. Touto v úvahu přicházející možností se však žalovaný vůbec nezabýval a zvolil takovou verzi, která mu umožnila neudělit stěžovateli azyl. Takovýto postup je přitom v rozporu se zásadami ovládajícími azylové řízení i s ustálenou judikaturou českých i mezinárodních soudů. Například podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, platí, že *„pokud je byt' jen přiměřeně pravděpodobné, že tvrzení žadatele je pravdivé či že se určitá skutečnost udála tak, jak uvádí žadatel, žalovaný nesmí toto tvrzení prohlásit za nevěrohodné a vyloučit jej z dalšího posuzování; naopak, musí toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení odůvodněnosti žádosti a přiřadit mu patřičnou váhu“*.

[36] Žalovaný dále zpochybnil i tvrzení stěžovatele ohledně jeho účasti na protestu, který byl násilně rozehnán policií. Ani tento závěr však z pohledu Nejvyššího správního soudu nepůsobí přesvědčivě. Žalovaný své pochybnosti totiž zakládá především na rozporech ohledně podstaty protestu. Zatímco stěžovatel tvrdil, že demonstranti protestovali proti stavbě tábora pro příslušníky Islámského státu, žalovaný upřednostnil oficiální výklad tureckého státu, že se mělo jednat o tábor pro uprchlíky ze Sýrie. Existenci tohoto oficiálního výkladu přitom stěžovatel nepopíral, nicméně tvrdil, že jde o zástěrku, respektive že významná část těchto syrských uprchlíků jsou právě příslušníci Islámského státu. Tento rozpor je však z hlediska povahy potlačení protestu irelevantní. I kdyby se totiž demonstranti mýlili ve svém posouzení povahy umísťovaného tábora či jeho osazenstva, není možné pouze z tohoto důvodu přehlížet či zlehčovat tvrzený násilný postup tureckých orgánů.

[37] Krajský soud ve svém rozsudku rovněž poukázal na skutečnost, že podle tvrzení stěžovatele byl na něj vydán zatykač, ale ve skutečnosti po něm bylo jen vyhlášeno pátrání. Tvrzení stěžovatele, že zatykač a pátrání je totéž, sice krajský soud zmínil, nicméně jej nijak nehodnotil a ve spojení s dalšími okolnostmi dospěl k závěru, že *„není vůbec zřejmé, kdy a zda vůbec na něho byl (a kým) vydán ve vlasti zatykač“*. S tímto posouzením však Nejvyšší správní soud rovněž nemůže souhlasit. Důsledné bazírování na rozlišování pojmů českého práva „zatykač“ a „vyhlášení pátrání“ je nepřijatelné s ohledem na neznalost turecké právní úpravy a skutečnost, že stěžovatel své vyjádření činil v turečtině

pokračování

prostřednictvím tlumočníka. Krajský soud nijak neodůvodnil, zda se jedná o skutečné rozpory ve výpovědi stěžovatele, či zda jde jen o nepřesnosti v překladu nebo o důsledek rozdílné právní úpravy či stěžovatelovy neznalosti přesných názvů těchto podobných právních institutů. Za této situace není akceptovatelné, aby z těchto zjištění krajský soud vyvozoval zásadní závěry o nevěrohodnosti stěžovatele.

[38] Na základě obdobné argumentace krajský soud zpochybnil věrohodnost stěžovatele i v další souvislosti, když uvedl, že *„žalobce si protiřečí i v tom, že na jedné straně předkládá fotografie s představiteli strany HDP a o své účasti na protestu proti výstavbě tábora jako důkaz o své politické činnosti a svém pronásledování (ve smyslu, že se o jeho aktivitách dozvěděli - ostatně své údajné původce pronásledování nebyl schopen ani jednoznačně označit) a na druhé straně tytéž fotografie uveřejňuje na sociálních sítích s následným vysvětlením, že jsou to úplně obyčejné fotky a není na nich nic závadného. To postrádá logiku.“* Podle Nejvyššího správního soudu však uvedené výroky nejsou v rozporu. Naopak podporují stěžovatelovo tvrzení o jím vnímané neutěšené situaci z hlediska úrovně lidských práv v Turecku. Pokud totiž stěžovatel údajně čelí intenzivnějšímu pronásledování za sdílení fotek, na nichž není (z jeho pohledu) nic závadného, svědčí to o tom, že jeho pronásledování je důsledkem zvláště státních orgánů, nikoliv legitimní reakcí na jeho chování. Byť tento stěžovatelův názor samozřejmě nemusí být správný, není v něm žádný rozpor, jímž by bylo možné argumentovat v neprospěch jeho věrohodnosti, jak to učinil krajský soud.

[39] Ani hodnocení žalovaného ve vztahu k politické angažovanosti stěžovatele ve straně HDP a hodnocení postavení této strany na turecké politické scéně nepůsobí přesvědčivě. Žalovaný uvádí, že HDP je legálně fungující stranou s mnohasetisícovou členskou základnou, přičemž potíží čelí pouze její vysocí představitelé, nikoliv osoby s profilem stěžovatele. K tomu bez bližšího odůvodnění poukazuje na zprávy obsažené ve správním spise. Tyto závěry však v uvedených zprávách nemají dostatečnou oporu. I z těchto zpráv totiž vyplývá, že postavení strany HDP není bezproblémové, jak tvrdí žalovaný. Již od konce příměří mezi tureckou vládou a ozbrojenými kurdskými separatisty ze strany PKK (Strana kurdských pracujících) čelí strana HDP rozsáhlé perzekuci a zatýkání jejích členů pro podezření ze spolupráce s PKK. Z žalovaným odkazovaných zpráv přitom nevyplývá, že by se perzekuce omezovaly pouze na nejužší vedení strany HDP, byť právě jej zasahují nejsilněji, když vězněn byl předseda strany, vyšetřováno bylo 54 z 59 poslanců, přičemž 11 z nich již bylo odsouzeno a připraveno o své mandáty. Perzekuce totiž dopadají i na místní a regionální představitele i řadové členy HDP. Podle odkazovaných zpráv bylo za rok 2016 zatčeno až 2.700 místních politiků ze strany HDP, což již rozhodně nelze označit jen za perzekuci úzké skupiny vysokých představitelů strany.

[40] S žalovaným sice lze souhlasit, že stěžovatel není aktivním politikem a pravděpodobnost jeho uvěznění za přímou politickou činnost tak (alespoň na základě dosud obstaraných informací o politické situaci v Turecku) není vysoká, nicméně nelze s tímto argumentem jeho tvrzení o obavách z pronásledování zcela odmítnout. Uplatňování politických práv totiž nelze ztotožňovat jen s aktivní účastí na volebním procesu. Vzhledem k rozsahu perzekucí vůči straně HDP přitom není vůbec nereálné, že státní moc se opravdu zajímá i o regionální politiky, s nimiž se stěžovatel znal a o nichž by mohl být schopen poskytnout informace. Obavy z pronásledování v důsledku odmítnutí spolupráce s tajnou policií tak na základě dostupných informací nelze označit jen za nepřiléhavou fabulaci, jak to učinil žalovaný. Rovněž je nutné při posuzování situace osob

s profilem stěžovatele zohlednit, že zprávy státních i nezávislých institucí se vždy věnují převážně nejviditelnějším podobám omezování lidských práv, a v případě omezování svobodné soutěže politických stran se tedy primárně zaměřují na nejvyšší představitele opozičních stran, členy parlamentu apod. I vzhledem k nedostatečnému rozsahu zpráv, z nichž žalovaný vycházel, však není možné z absence zmínky o pronásledování řadových členů strany HDP automaticky dovozovat, že k žádné takové perzekuci nedochází.

[41] Rovněž posouzení otázky možného pronásledování z náboženských či etnických důvodů, tak jak jej provedl žalovaný, nelze považovat za dostatečné. Žalovaný se ve svém rozhodnutí opřel zejména o zprávy vycházející z formálně platné turecké právní úpravy. Nejvyšší správní soud sice nezpochybňuje, že turecká ústava garantuje rovnost a svobodu vyznání, avšak s takovým závěrem se nelze spokojit. Důležité při posuzování žádosti o azyl je totiž zejména praktické naplňování těchto ústavněprávních závazků. Přestože ze zpráv, z nichž žalovaný vycházel, vyplývá, že alevitů a zejména Kurdové čelí od pokusu o převrat významnějším represím (o čemž svědčí i výše zmiňovaná situace převážně kurdské strany), žalovaný si k těmto otázkám neobstaral žádné další relevantní podklady a spokojil se s konstatováním, že pronásledování náboženské skupiny alevitů či kurdského etnika jsou u žadatelů o azyl z Turecka častými klišé. Žalovaný tedy dostatečně nezohlednil negativní vývoj situace v Turecku na postavení alevitů a Kurdů v důsledku neúspěšného pokusu o státní převrat.

[42] Nejvyšší správní soud dále připomíná, že v případě stěžovatele přichází v úvahu jako azylově relevantní jak pronásledování pro jeho politické názory, tak pronásledování z důvodů etnických či náboženských. Žalovaný byl přitom povinen zabývat se všemi těmito okolnostmi ve vzájemných souvislostech. Jedině tak bylo možné posoudit specifickou situaci, v níž se stěžovatel nacházel. Je totiž zřejmé, že intenzita pronásledování, jemuž může být v zemi původu vystaven, závisí na všech jeho osobnostních charakteristikách. Je přitom nepochybné, že u politicky aktivního alevitského Kurda přichází v úvahu vyšší intenzita pronásledování, než například u politicky aktivního šíitského Turka. I kdyby tak byl správný závěr žalovaného o tom, že míra pronásledování spojená s každou jednotlivou chráněnou charakteristikou stěžovatele nedosahuje azylově relevantní úrovně, byl správní orgán povinen posoudit i to, zda jí nedosahují na kumulativním základě. Žalovaný však jen posuzoval každý potenciální důvod pronásledování zvlášť. Takové posouzení však s ohledem na výše uvedené nelze považovat za dostatečné.

[43] Nejvyšší správní soud se neztotožnil ani se způsobem, jímž žalovaný na základě dostupných informací hodnotil psychický stav stěžovatele, a jaké závěry z tohoto hodnocení dovodil. Podle žalovaného je z obsahu spisu evidentní, že stěžovatel je psychicky nemocen a trpí množstvím paranoidních bludů. Tento závěr opřel zejména o tvrzení stěžovatele, že u každé osoby, s níž přijde do styku, se obává toho, že jde o tureckého agenta. Rovněž žalovaný připomněl, že stěžovatel připustil své psychické problémy a opakovaně zmiňoval možnost sebevraždy. Tyto závěry však žalovaný učinil jen na základě správního spisu, tedy bez jakéhokoli psychologického či psychiatrického posudku. Následně však žalovaný právě skutečnost, že stěžovatel údajně trpí paranoidními bludy, použil jako argument svědčící o nevěrohodnosti tvrzeného pronásledování, zejména co se týče setkání s tajnou policií. Uvedl přitom, že jeho tvrzení jsou vygradována do extrémních až absurdních podob a z okolností je zjevné, že stěžovatel potřebuje

pokračování

psychologickou pomoc, což by mohlo být zohledněno nanejvýš při posuzování nároku na udělení humanitárního azylu. Při posuzování humanitárního azylu pak žalovaný uvedl, že v Turecku je psychologická pomoc dostupná a že stěžovatel si může své psychické problémy vyřešit i po návratu do vlasti.

[44] S uvedeným postupem žalovaného Nejvyšší správní soud nemůže souhlasit. Není možné, aby žalovaný na základě svého neodborného posouzení psychického stavu stěžovatele zásadním způsobem zpochybňoval věrohodnost jeho výpovědi. Navíc závěry, k nimž tímto postupem žalovaný dospěl, neobstojí ani v případě, kdy by jeho úsudek o psychické poruše stěžovatele byl správný. Je-li tomu skutečně tak, že stěžovatel trpí paranoiou a vnímá nebezpečí, které mu hrozí, jako vážnější, než jaké ve skutečnosti existuje, není možné na základě tohoto zjištění dospět k závěru, že stěžovateli žádné skutečné nebezpečí nehrozí. Bylo povinností žalovaného od sebe důsledně oddělit skutková tvrzení a domněnky stěžovatele a následně posoudit, jaké nebezpečí by mu mohlo reálně v popsané situaci hrozit.

[45] Vzhledem k těmto skutečnostem lze konstatovat, že skutková podstata, z níž správní orgán v žalobou napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech, a proto byl naplněn důvod kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Za situace, kdy si žalovaný neopatřil dostatečné podklady pro své rozhodnutí a náležitě neposoudil všechny relevantní skutečnosti, se již Nejvyšší správní soud nemohl zabývat zákonností napadeného rozsudku a tím ani důvodem kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť závěr o splnění či nesplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany lze učinit pouze v návaznosti na řádně zjištěný skutkový stav. Ten však ze zmíněných důvodů nebyl oproti názoru krajského soudu v řízení před žalovaným zjištěn a posouzen v dostatečném rozsahu.

IV. Závěr a náklady řízení

[46] S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 věty první před středníkem s. ř. s. zrušil. Vzhledem k uvedeným vadám řízení před správním orgánem by krajský soud nemohl učinit nic jiného, než žalobou napadené rozhodnutí zrušit. Povaha věci tak umožňuje, aby Nejvyšší správní soud o žalobě sám rozhodl a podle § 110 odst. 2 písm. a), § 76 odst. 1 písm. b), § 78 odst. 1 věty první, odst. 4 s. ř. s. současně se zrušením napadeného rozsudku zrušil pro vady řízení také rozhodnutí správního orgánu a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. V něm je žalovaný v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s. použitým přiměřeně podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázán výše vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu.

[47] V dalším řízení si tedy žalovaný obstará další a podrobnější informace o zemi původu stěžovatele, a to zejména ve vztahu k postavení Kurdů a alevitů v Turecku po pokusu o státní převrat. Tyto nové i dosavadní podklady, jakož i jednotlivé aspekty azylového příběhu žadatele následně posoudí jednotlivě i ve vzájemných souvislostech a přitom vezme v úvahu všechny skutečnosti svědčící ve prospěch i neprospěch stěžovatele. Teprve po takto náležitě zjištěném skutkovém stavu věci a jeho pečlivém posouzení bude moci žalovaný učinit spolehlivý závěr o tom, zda stěžovatel splňuje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany, či nikoliv.

[48] Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 věty první ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel měl ve věci úspěch, a proto má vůči žalovanému právo na náhradu nákladů řízení, a to jak před krajským soudem, tak i před Nejvyšším správním soudem.

[49] V žalobním řízení nevznikly stěžovateli žádné náklady řízení. V řízení před Nejvyšším správním soudem má stěžovatel právo na náhradu odměny za právní zastupování, při němž jeho zástupce učinil dva úkony právní služby, a to přípravu a převzetí zastoupení a doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. a), d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů] ve výši 2 x 3.100 Kč, tedy celkem 6.200 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bod 5 advokátního tarifu]. Stěžovatel má též právo na náhradu hotových výdajů jeho zástupce za tyto úkony ve výši 2 x 300 Kč, tedy celkem 600 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). S ohledem na skutečnost, že advokát je plátcem daně z přidané hodnoty (dále jen „DPH“), zvyšuje se částka přiznané odměny a hotových výdajů podle ustanovení § 35 odst. 10 s. ř. s. o DPH ve výši 21 %, tj. o částku 1.428 Kč.

[50] Stěžovatel má tedy právo na náhradu nákladů za obě řízení před správními soudy v celkové výši 8.228 Kč. Ke splnění této povinnosti Nejvyšší správní soud určil žalovanému přiměřenou lhůtu 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce stěžovatele.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. listopadu 2020

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu